

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
10. FEB.
1993

Letnik XLVIII.
Štev. 6 (2690)

Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt

Cena: 8 šil.
40 tolarjev
P. b. b.

Kulturni praznik

V Železni Kapli so se izkazali. Obirsko in kapelsko društvo sta skupaj priredila mogočno proslavo za slovenski kulturni praznik. Med solisti je nastopil tudi mladi koroški glasbenik, dirigent in solist Gabriel Lipuš (na sliki). Več na 4. strani.

Veseli predpustni čas

Po vsej Koroški se vrstijo predpustne prireditve. Nekateri v tem času organizirajo plese, v soboto sta bila kar dva, v Šentprimozu in v Hodišah. V dneh do pusta se bo rajanje seveda nadaljevalo. Tudi druge prireditve so bolj vedrega značaja, in prav je tako. V Kotmari vasi pa so v nedeljo mladi (slika) zaigrali prav vedro komedijo Srečni dnevi. Številni gledalci so se jim od srca (predpustno) nasmejali. Tudi tako se je mogoče poveseliti.

Vsem bralcem želimo še veliko zabave, a pazite, da vas pust ne bo preveč pobodel.

Prešernove nagrade podeljene

V Cankarjevem domu v Ljubljani so v nedeljo zvečer svečano podelili letošnje Prešernove nagrade in nagrade Prešernovega sklada. Letošnja nagrajenca sta igralka Milena Zupančičeva in pisatelj Drago Jančar, nagrade Prešernovega sklada pa so dobili Edi Berk za dosežke v oblikovanju, Andraž Šalamun za slikarstvo, Janez Pipan za režijo in trobentač Pero Ugrin za glasbene dosežke, Zorko Simčič, ki živi v Avstraliji, ter Edvard Flisar pa za literaturo.

Slavnostni govornik na podelitvi je bil predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Janez Bernik, predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada prof. Mirko Mahnič pa je nagrade predal.

Igralka Milena Zupančič, katere ime je že danes zgodovina slovenskega gledališča, je ustvarila največje stvaritve na odrskih deskah in v filmu. Drago Jančar pa je prav tako znan publicist, dramatik in romanopisec sodobne pisateljske generacije. Pri celovski založbi Wieser je izšlo po osmi letih spet obsežnejše delo, roman Posmehljivo poželenje.

S.W.

Bosanska kriza pred VS Tudjmanova zvezda blede

Po neuspešnih ženevskih pogajanjih predstavnikov sprtih strani sta sopredsednika konference o nekdanji Jugoslaviji razpravo prenesla v Združene narode. Vodja bosanskih Srbov je moral za udeležbo dobiti posebno dovoljenje, saj je v ZDA na listi vojnih zločincev. Dovolili so mu teden bivanja in gibanje v krogu 40 km.

Že po odpovedi prihoda vodje Muslimanov Alije Izetbegovića je bilo slutiti, da tudi newyorška prizadevanja lorda Owna in Cyrusa Vancea ne

bodo uspešna. Ob zadovoljnih Hrvatih bosanski Srbi in Muslimani niso hoteli pristati na predloženi načrt razdelitve Bosne in Hercegovine na deset kantonov. Prvi ne zato, ker bi se morali umakniti s približno tretjine zasedenih ozemlj, drugi pa ne morejo pristati na nadaljnje etnično čiščenje in na njim skromno odmerjena ozemlja. Za vsako od teh dveh tujočih si strani pa stoji odločilna sila. Clinton zavrača mirovni načrt, češ da legalizira etnično čiščenje in Srbe nagraduje za njihovo agresijo, Srbi pa

se zanašajo na ruski veto v Varnostnem svetu.

Pogajanja so po preteku ultimativnega poziva obeh pogajalcev na mrtvi točki in se prenašajo v sam Varnostni svet. V Bosni in Hercegovini pa se boji medtem celo stopnjujejo.

Zelo vroče je tudi na Hrvaškem. Spopadi med srbskimi paravojaškimi silami in hrvaško vojsko potekajo na širšem področju severne Dalmacije vse do Korduna in Karlovca. Tudjmanovo hvalisanje pred delnimi parlamentarnimi volitvami lani poleti, da je Hrvaška

v vojni zmagala, so volilci vsaj deloma spregledali. Na nedeljskih volitvah je namreč njegova HDZ prejela precej manj glasov kot avgusta, močno pa se je okrepila Budišina Liberalno-socialna stranka. Pravi poraz pa je Tudjman doživel v Istri in Medjimurju. V Istri zaradi specifične regionalne zavesti, ki ne prenese Tudjmanove hrvatizacije, glavni vzrok za slab rezultat pa je strahovito padanje življenjskega standarda in neizpolnitev Tudjmanovi obljub.

J.R.

V Škofičah ravnateljstvo ni ustrezno zasedeno

Govornica za manjšine pri Zeleni alternativi Terezija Stoišić je v parlamentu postavila vprašanje ministru za pouk in umetnost Rudolfu Scholtnu, kakšno stališče ima do razpisov za ravnatelje na dvojezičnih ljudskih šolah na Koroškem, posebej za šolo v Škofičah. Urad za šolstvo je razpisal mesta, ne da bi bila omenjena potrebna dvojezična usposobljenost kandidatov.

Drugo vprašanje je zadevalo neskladnost med mnenjem Deželnega urada in dejanskim ravnanjem pri objektivizaciji, tretje in četrto pa, kako to, da se ministru zdi nepotrebna sprememba zakona o službenem pravu za deželne učitelje.

Minister Scholten je odgovoril zelo izmikajoče, češ da so smernice objektivizacije izdelane zadovoljivo: ravnatelji morajo biti dvojezično kvalificirani, morajo imeti izkušnje

pri organiziranju dvojezičnega pouka, v pouku skupaj z dodatnim učiteljem, z interkulturalnim poučevanjem, sodelovati morajo v didaktičnih in pedagoških delavnicah, znati morajo ustvarjati in pospeševati skupne aktivnosti in poznati morajo učni načrt manjšinskih šol.

V Škofičah po mnenju ministra ravnateljsko mesto ni zasedeno z dvojezičnim ravnateljem, enojezična oseba tam ravnateljske posle vodi samo prehodno.

Ministrstvu se novelizacija zgoraj omenjenega zakona ne zdi potrebna, določila da so dovolj natančna.

Žal je teorija eno, praksa pa drugo – na Koroškem še vedno radi spregledajo, da je dvojezična kvalifikacija ravnateljev nuja in pravica vseh, ki imajo otroke v dvojezičnih šolah.

S.W.

Zveza slovenskih žena
v Celovcu obvešča, da bo

**redni občni zbor
in počastitev
50-letnice
ustanovitve
Zveze slovenskih
žena**

– s kulturnim sporedom

**v soboto,
13. februarja
1993**

s pričetkom ob 14. uri v konferenčni dvorani Delavske zbornice v Celovcu, Bahnhofplatz 3, 1. nadstropje.

Prisrčno vabljeni!

Društvo slovenskih pisateljev, publicistov in prevajalcev v Avstriji, Krščanska kulturna zveza in Slovenska prosvetna zveza

vabijo na

**proslavo kulturnega
praznika**

**danes, 10. februarja, ob 19.30
v ORF-teatru v Celovcu**

Program:

Dr. M. Kmecl – Prešeren za naše dni;
J. Messner, S. Sitar – ob stoletnici smrti Jožefa Stefana, pisatelja in znanstvenika;
Andrej Grafenauer, solokitara, izvaja skladbe slovenskih skladateljev.

KOMENTAR

dr. Marjan Sturm

Nacionalizem je iracionalen

Haiderjevo ljudsko zahtevo je podprlo 417.000 ljudi. Glede na njegova pričakovanja malo, glede na vsebino ljudske zahteve pa še vedno preveč. Toliko jih je nasedlo iracionalni gonji proti tujcem. Čeprav je dokazano, da delavci iz tujine npr. vplačajo v državno blagajno več kot pa iz nje dobijo, so svobodnjaki v svoji kampanji podžigali iracionalne strahove pred tujci. Avstrijska identiteta da je ogrožena, prav tako delovna mesta in vzgoja avstrijskih otrok.

Kdor se spomni šolske razprave na Koroškem, bo ugotovil nekaj sličnosti. Skupna dvojezična šola škoduje nemško govorečim, slovensko govoreči učitelji so privilegirani ipd. Take so bile parole. Bivši predsednik deželne ÖVP Scheucher je skupno dvojezično šolo odklanjal, ker škoduje nemško govorečim prav tako kot „pasivno kajenje“.

Haiderjev vzpon se je začel na Koroškem z iracionalno gonjo proti slovenski manjšini. Na osnovi navidezne etnične polarizacije je podžigal iracionalni strah pred Slovenci. To mu je deloma tudi uspelo. Če danes malo pogledamo po svetu, vidimo, da je etnicizacija družbe sredstvo nacionalistov v boju za oblast. Strah in predsodki so očitno srdstva za mobilizacijo ljudi.

Haider je koroški uspeh hotel ponoviti v vseavstrijskem merilu. Kar so bili na Koroškem Slovenci, naj bi bili v vseavstrijskem merilu tujci, begunci in azilanti.

To pa mu ni uspelo. Demokratična Avstrija se je ob tem vprašanju prebudila. Odpor je bil velik in zelo širok.

Z ljudsko zahtevo proti tujcem je Haider po vsej verjetnosti presejal svoje politično obzorje. Razkroj znotraj stranke je očiten. Predvsem pa bo njegov nadaljnji razvoj odvisen od tega, ali bo demokratična družba še naprej odklanjala politiko vzbujanja iracionalnih strahov proti manjšinam, tujcem in azilantom.

Iz vidika slovenske manjšine na Koroškem pa bo pomembno, da ohranimo zaveznitvo z vsemi tistimi, s katerimi smo skupaj prižgali sveče. Le zaveznitvo preko etničnih meja bo preprečilo, da bo Haider lahko kdajkoli spet proti koroškim Slovencem vzbujal iracionalne strahove.

Dr. Erika Weinzierl v Tinjah

Univerzitetna profesorica in ena najbolj znanih znanstvenic v Avstriji Erika Weinzierl je v Tinjah predavala o fašističnih tendencah, ki se pojavljajo v Evropi.

Fašizem se nikakor ni nehal s koncem druge svetovne vojne; že v letu 1945 so se začele organizirati desnoekstremne skupine. Kako definirati fašizem? Dejstvo je, da so socialno zapostavljeni ljudje izredno dovzetni za radikalne teorije. Weinzierlova je nanizala nekaj značilnosti teh grupacij: verbalni radikalizem, nacionalizem v agresivni obliki, antisemitizem in rasizem, intoleranca, nesposobnost sklepati kompromise, obrekovanje, militarizem in želja po diktatoričnem vodenju države, poveljevanje nacionalsocializma in zanikanje vojnih zločinov v tistem času in nagnjenje k teoriji konspirativizma – za politično dogajanje da so odgovorne nekatere skrite zarotniške skupine.

Ob tem pa je dokazano, da so prav te desnoekstremne skupine med seboj povezane, v njih pa delujejo skoraj izključno moški določenih socialnih skupin. Zanimivo je, da se je ob raziskavah pokazalo, da so med najmanj tolerantnimi prav obrtniki, policisti, vojaki in zdravniki (!). V Avstriji je po grobih ocenah okrog 40.000 desnih ekstremistov.

Weinzierlova je pokazala tudi na nov aspekt terorističnega nasilja v Nemčiji – leta 1987 – torej pred padcem berlinskega zidu – je bilo več izgrediv kot leta 1992.

Glavni motiv dovzetnosti za desni ekstremizem pa je povsod strah – pred brezposelnostjo, brezizhodnostjo, pri mladini pa temu procesu botruje tudi odtujevanje v družini, ne nazadnje pa tudi politične spremembe, kot se je pokazalo v bivši Vzhodni Nemčiji.

Ob koncu je dr. Weinzierlova pozvala navzoče, da se moramo vsi skupaj solidarno upreti nevarnostim fašizma.

S.W.

Južnokoroški kmetje o vodi

Skupnost južnokoroških kmetov ugotavlja, da novi odlok o zaščiti vodnih območij spravlja kmete v neugoden položaj, jih obvezuje s strogimi predpisi, kar za marsikoga pomeni eksistenčno ogroženost. Odprta ostajajo vprašanja odškodnine. Kmetje iz omenjenih območij so v težjem položaju, saj je konkurenčnost zmanjšana.

Cilj naj bo zaščita vodnih območij skupaj s kmeti, ne pa proti njim, zahteva dipl. inž. Štefan Domej. Treba je ustvariti boljše pogoje za ekološko kmetovanje, poživiti projektno svetovanje, podpreti iniciative kmetov v tej zadevi in jih udeležiti pri dohodkih od pitne vode.

Vsak naj prispeva na svojem mestu...

Koroška SPÖ je na podlagi internih volitev postavila svojo kandidatno listo za prihodnje deželnozborske volitve. Ana Blatnik, koroška Slovenka iz Bilčovsa in podpredsednica Delovne skupnosti „Avstrijske narodnosti v SPÖ“, je dosegla 24. mesto na listi. O sebi in svojih političnih načrtih je spregovorila v pogovoru za Slovenski vestnik

Ani Blatnik

Deželna socialdemokratska stranka Te je postavila na 24. mesto na kandidatni listi za prihodnje volitve. Naenkrat si postala pojem v koroški javnosti: koroška Slovenka, ki ima izglede, da bo izvoljena v deželni zbor. Ali se lahko predstaviš našim bralcem.

Rojena sem v Bilčovsu, stara 36 let, poročena in mati hčere Verene. Že 14 let poučujem na poklicni šoli v Beljaku. Od leta 1978 sem včlanjena v SPÖ. Ob ustanovitvi te delovne skupnosti v SPÖ leta 1990 sem bila izvoljena za podpredsednico. Poleg tega sem članica predsedstva deželnega vodstva koroških socialdemokratskih žena.

Zakaj si se včlanila v SPÖ?

Ker mi program stranke v veliki meri ustreza. Predvsem njen odnos do ženskega vprašanja, tudi do vprašanja varstva okolja ter pripravljenost za sožitje.

Omenjaš tri problemske sklope, o katerih ni moč trditi, da so rešeni. Tako imenovana ženska kvota povsod še ni uresničena. Podobno se lahko trdi za vprašanje varstva okolja; kar se tiče sožitja, pa so nam v spomin izjave bivšega deželnega glavarja Wagnerja, ki niso pričale o njegovem pozitivnem odnosu do sožitja.

Roža ne dozori v enem dnevu. Če npr. primerjamo sedanji položaj žensk v SPÖ s stanjem izpred 15 let, se vidijo določeni premiki. Danes stranka sprejema na deželnozborski kandidatni listi 6 žensk, kar ustreza 25-odstotni kvoti. V zadnjih 15 letih se je veliko spremenilo. Na eni strani imamo žensko gibanje, ki se je uveljavilo in sprožilo proces razmišljanja in osveščanja znotraj in zunaj stranke, na drugi strani tudi emancipacijo moških, ki so uvideli, da družbe ni

več mogoče graditi po starih patriarhalnih kriterijih.

Kljub temu pa še vedno ne moremo govoriti o tem, da so ženske v družbi enakopravne.

To sicer drži. Toda v smislu prej povedanega, da roža pač ne dozori v enem dnevu, sem prepričana, da je žensko gibanje doseglo veliko in da bo še več.

Omenila si vprašanje sožitja. SPÖ je na Koroškem na oblasti že ves čas po vojni. V manjšinskem vprašanju je skoraj vedno zagovarjala trostrankarski pakt in s tem minimalni konsenz, kakršnega ga je diktirala FPÖ. Kaj misliš o tem?

Časi so se spremenili. Koroški Slovenci imamo danes v SPÖ boljše pozicijo kot pred 15 leti. Tudi tu se čuti proces zorenja, ki še ni zaključen. Izraz tega je npr. ustanovitev Delovne skupnosti „Avstrijske narodnosti v SPÖ“ ter tudi moja kandidatura na 24. mestu, ki je v resnici 18. oziroma 17. mesto. Po mojem je to začetek procesa, ki v stranki ni več sporen. Moja naloga je in bo v tem, da ta razmišljanja podkrepim v smislu produktivnega sožitja. Veseli me, da nisem sama. Peter Kaiser in Melitta Trunk npr. sta že v preteklem mandatnem obdobju veliko storila in se zavzemala za to sožitje.

Sožitje, lepo in prav. Manjkajo pa nam dvojezični otroški vrtci. Kaj boš npr. storila v zvezi s tem vprašanjem?

Vprašanje otroških vrtcev je pomembno, prav tako pa tudi vprašanje glasbene šole in pa npr. razširitev slovenskega radijskega programa. Za razrešitev teh vprašanj se bom zavzemala, toda jasno mi je, da jih bomo rešili le tedaj, če bo politično vzdušje v deželi pozitivno. To pomeni, da moram mojo stranko prepričati o smotrnosti teh zahtev in seveda tudi politike ÖVP in celo FPÖ. Kdor misli, da lahko en sam poslanec ali poslanka reši vsa vprašanja čez noč, se moti. Dr. Petek v svojih spominih piše, da sta bila oba slovenska deželnozborska poslanka med obema vojnoma povsem izolirana in nista mogla ničesar doseči in uresničiti.

Zagovarjaš torej politično integracijo. Zakaj?

Ker sem prepričana, da je ta pot najboljša, ker vprašanja manjšine oz. sožitja zadevajo tako manjšino kot večino. Kam vodi narodnostna nestrpnost, vidimo v bivši Jugoslaviji. Zato mislim, da je treba z enakopravno integracijo ljudi zblíževati, ne pa jih z getoizacijo razdvajati in ločevati. Pretirano poudarjanje narodnosti lahko vodi do nacionalističnih ekscesov. Razvoj v Nemčiji in tudi Haiderjeva ljudska zahteva proti tujcem so zgovorni dokazi. Prav zaradi tega želim sodelovati pri dialogu med manjšino in večino, med ljudmi,

med sosedi. Kajti le ljudje, ki se dobro poznajo, ne bodo nasledili nacionalističnim hujšakom.

Seveda si želiš čim več slovenskih glasov. Toda koroški Slovenci volijo tudi druge stranke.

Kot demokratka se zavdam, da so tudi koroški Slovenci politično in ideološko različni. Osebo pa mislim, da je program moje stranke privlačen, predvsem za socialno šibkejšje, in zato pričakujem veliko podporo ob volitvah. Kot enakopravna kandidatka se bom seveda zavzemala tudi za vsa ostala družbena vprašanja.

EL se posmehuje tvojemu 24. mestu.

Imam veliko več možnosti, da pridem v deželni zbor, kot EL. Konkurence se sploh ne bojim, ker je naša demokracija zgrajena prav na njenem principu, kar je lahko samo pozitivno.

Toda EL pravi, da „pravi koroški Slovenec“ voli EL.

Kdo ima pravico oceniti, kdo je „pravi koroški Slovenec“? Tako razmišljanje vodi k delitvi ljudi na priznavalce in izdajalce, ne pa k sožitju. Takšen koncept odklanjam. Vsak na svojem mestu naj prispeva k izboljšanju vzdušja.

Tvoj odnos do slovenske kulture?

Dolga leta sodelujem v kulturnem društvu „Bilka“ v Bilčovsu. Tam sodelujemo vsi, ne glede na strankarsko in politično prepričanje. Taka odprtost je produktivna.

Tvoj odnos do slovenske politike na Koroškem?

Imam dober in korekten odnos do obeh osrednjih organizacij. Če bom izvoljena v deželni zbor, bom iskala dialog z obema. Delovna skupnost je strankarska organizacija. V ZSO, kot narodnopolitični organizaciji, pa veliko socialdemokratov in tudi jaz vidimo svoje narodnopolitično zastopstvo. Važno mi je, da razlikujemo med strankarskimi in narodnopolitičnimi organizacijami.

Nekateri pravijo, da kandidiraš na neizglednem mestu?

To mesto je možnost in izziv. Na osnovi ljudskega štetja iz leta 1991 se je število poslancev v zvezni svet (Bundesrat) zvišalo. SPÖ bi torej v njem dobila dodatnega poslanca. Zato bom izvoljena, če bo SPÖ spet dosegla 17 mandatov. Pri zadnjih volitvah ji je za 18. mandat manjkalo le 600 glasov. Možnosti so torej več kot realne. Po svoji naravi sem optimist. Poleg tega pa se zavdam, da bo potrebno veliko dela. Tega pa se ne bojim.

Hvala za pogovor.

Po ustanovitvi Posojilnice Pliberk 2. aprila 1908 je bil na prvem rednem občnem zboru 8. julija 1909 izvoljen za zapisnikarja Štefan Breznik iz Vogrč, v načelstvo posojilnice pa so ga prvič izvolili 30. majnika 1911, od leta 1914 do nasilne likvidacije posojilnice 2. aprila 1942 je bil namestnik načelnika. 16. februarja 1941 ga je aretirala gestapo. Odvedli so ga v koncentracijsko taborišče Dachau, 5. februarja 1943 pa je v kaznilnici Moabit v Berlinu v 59. letu starosti umrl.

Poleg svoje funkcije v načelstvu posojilnice je vsa ta leta opravljal tudi funkcijo blagajnika. V njegovi hiši pri Prajerju v Pliberku – kakor se je tedaj reklo sedanji Breznikovi hiši – je dal na razpolago prostor v 1. nadstropju za poslovanje posojilnice. V tem prostoru je imelo svoj sedež tudi tedanje slovensko prosvetno društvo. Pri Brezniku so bile vedno prireditve in igre, ali zgoraj v dvorani ali pa v dvorišču. Tam pa so se posebno še ob nedeljah zbirali narodnjaki, bodisi na pevskih, igralških ali bralnih vajah, bodisi na društvenih sestankih.

Štefan Breznik pa je bil „širok“ tudi v ponudbi vin. Pri njem se je pilo vino iz vseh koncev sveta, posebno priljubljena pa so mu bila vina iz Goriških Brd.

SPOMIN ŽIVI...

Imeli smo ljudi –
v poljani cvet,
Imeli smo jih –
vrhu gore hrast,
Imeli smo jih –
dali smo jih vam –
kaj hočete, grobovi, še od nas?

Kakor je Oton Župančič zaklical ob smrti prijatelja Murna. Kakor da je preroško gledal zevajoče grobove po vsej slovenski zemlji, ki je bila skoraj preozka za vse gomile, raztresene od sončnega vzhoda do zahoda. Žgala ga je bol nad trpečim milijonom med tulečimi grobovi.

S takimi občutki se spominjamo rajnega pliberškega „Prajerja“, Breznikovega očeta Štefana Breznika starejšega. Pred petdesetimi leti je klonil v smrt v zloglasni berlinski mučilnici Moabit. Nacističnim mogotcem nista zadostovala izselitev in razgon družine, on sam je moral v smrt v zaporu, ki mu je bil že v času življenja grob. Seveda ni bil edini. Iz celovških zaporov sem mu leta 1943 poslal pozdrave po dobrem znanju in njegovemu prijatelju Rakju Kotniku z Raven, ko se je izvedelo, da gre ta isto pot v Moabit. V poslovnem pismu, ki ga je Rajko poslal svojcem tik pred smrtjo, očeta Breznika ne omenja; torej se nista srečala.

Minilo je sedemdeset let, odkar sem spoznal Breznikovo družino in zveza je ostala vse dotlej, dokler niso znova zatuli grobovi. Po nesrečnem plebiscitu, ki je kakor burja vse razgnal, so ljudje klonili glave, dokler se niso znova umirili. Pri Brezniku, po domače „pri Prajerju“, se je slovenski življenjski spet našel, tam se je vse shajalo ob nedeljah pa tudi ob delavnikih in predvsem ob tržnih dneh. Oče Breznik je znal svetovati. Pomagal je vsakemu, ki je pomoč potreboval ali ga je zanjo prosil.

Breznikova mama, ki je bila Gorenjka in je postala prava koroška mati, pa je bila vedno pripravljena postreči lačnemu gostu skozi takrat še obstoječo „lino“. Gostje pa niso prihajali smo iz pliberške fare, tudi iz širše Podjune in slovenske Koroške in iz krajev onstran meje. V posebni sobi Breznikove gostilne si ob nedeljah po maši lahko srečal kogarkoli si

želel. Breznikova oče je bil kakor središčna os, okoli katere so se zbirali prosvetarji, zadružniki in vsi, ki so pač prihajali tudi zaradi dobre vinske kapljice. Bil je prvi pliberški gostilničar, ki je redno dobival goriško vino od producenta Sommerja iz Gornje Radgone.

Štefan Breznik je bil rojen v kmečkih Vogrčah, bil je torej pristen „Ugrjan“, preselil se je v Pliberk in je tako pri nekaterih purgarskih Pliberčanih ostal neke vrste „priseljencev“. Njegova vsestranska razgledanost in povezanost z okoliškim prebivalstvom ter pomoči temu pa prenapetežem ni šla v račun in iz podtalne nezaupljivosti se je med odpiranjem grobov ta spremenila v odkrito sovraštvo in na koncu brez odkritega postopka v smrtno obsodbo.

Seveda gostilna pri Brezniku na Koroškem ni bila edino zbirališče za kulturnike, gospodarstvenike in druge. Ne morem, da ne bi omenil tudi nekaj drugih v smislu nekakšne gostilniške kronike. Taka zbirališča so bila tudi pri Šercerju v Šmihelu, pri Šoštariju v Globasnici, pri starem Rutarju v Žitari vasi, pri Mažeju v Selah, pri Miklavžu v Bilčovsu, pri Zwitterju v Šentjakobu, pri Pranjarju v Žmotičah, pri Hrepču v Zahomcu in še druge. Kje so še, kje jih ni več? „In pred vsakim obrazom stoji kruto zrcalo“. Kje ga še gledajo z jasnimi pogledom?

Spominska maša za Štefana Breznika bo 13. februarja ob 15. uri v Vogrčah. Zapel mu bo pevski zbor Foltej Hartman

Toda nazaj k očetu Brezniku. Ko je plebiscit kot vihar vse razdejal, so skoraj vsi vplivni prosvetlenci zbežalo in z nekaterimi redkimi je kmečko ljudstvo ostalo samo. Kulturno udejstvovanje je čez noč zamrlo. Ko se je življenje počasi spet prebujalo, ni bilo ne sredstev in ne prostorov, kjer bi mogli prirediti gledališke ali pevske nastope. Poleti kmečki

ljudje za to nimajo časa, pozimi pa to pod kozolcem ni mogoče.

Pa so se našli, ki se težavam niso vdali. Eden izmed prvih je bil oče Breznik. Navdušil je mladino, zbral je zainteresirane v svoji posebni sobi in prosvetarstvo je zaživel. Breznik je bil edini, ki je ustvaril materialne možnosti. V svoji hiši je dal na razpolago dvorano v prvem nadstropju, kjer je dobilo svoj sedež izobraževalno društvo. Zbrali so knjige in zaživela je čitalnica – takrat so ljudje še radi čitali. V istih prostorih je dobila zavetje tudi zadruga. To so bili prostori, v katerih so potekale tudi ženitovanjske veselice in v dvorani je bilo treba temu primerno vedno vse pripraviti in pospraviti.

Toda prosvetarsko delo se ne more opravljati za pisalno mizo. Potrebna je dvorana za oder in občinstvo, za gledališke in pevske nastope. To pod kozolcem ne gre, čeprav se je po drugi svetovni vojni tudi to poskušalo. Spet je stisko razrešil Breznikova oče. V stranskem traktu dvoriščne zgradbe, nasproti kravjega hleva je bil obok, pod katerim so pripravljali krmo za živino. Tam je bilo prostora za skromen oder in za kakih 150 gledalcev. Edina rešitev za začetek. Ta „velb“ je bilo treba ob vsaki igri ali pevskem nastopu izprazniti in ga potem spet urediti za njegov namen. Koliko navdušenja, ljubezni do prosvete in tudi fizičnega dela je bilo potrebno, ki ga danes še za plačilo komaj najdeš. Vaje – ob zimskih večerih do poldruge ure peš hoje v Pliberk in spet domov. Vsi, ki so sodelovali, so to delali iz golega navdušenja. Vse to pa se je dogajalo v Breznikovi hiši, kjer se je vsakdo počutil kot doma. Tako se je vse skromno pričelo, se s polno upanja nadaljevalo in razvijalo, dokler niso grobovi spet začeli odpirati nenasitna žrela.

Še se dobro spominjam dogodka ob menda prvi večji igri v Breznikovi „dvorani“. Igrali so „Turški križ“. Med drugimi je igral tudi moj starejši brat Franc. Sodoživljal sem, kako se je ob večerih med opravljanjem živine v hlevu učil svojo vlogo. Po večerih pa je pešal iz Gornjih Libuč na vaje v Pliberk. Prišel je dan predstave in zame je bilo povsem jasno, da grem igro gledat, čeprav sem bil star šele šest let. Mati mi je branila, toda nisem popustil in morala me je vzeti s seboj. Šla sva. Toda joj, režiser g. dr. Zeichen mi ni dovolil vstopa. Žandarji ne dovolijo takim malim. Zame se je začel podi-

ženi, moja mati pa je ta čas lahko šla gledat „Turški križ“. V kuhinji pa sem se ta čas kar dobro potolažil, pri tem mi je Breznikova mama izdatno pomagala.

Nepozabni so tudi spomini na božične večere pred polnočnico v Breznikovi dvorani. Petje, deklamacije mladine pa petje cerkvenega zbora. Mladino je v glavnem zbirala Hartmanova Milka, cerkveni zbor, ki je slovel za najboljšega, so „držali pokonci“ v glavnem mladi Hartmanovi, seveda z mnogimi drugimi, ki jih zaradi premalo prostora ne morem našeti. Zbor pa je dolga leta vodila organistka Pavla Zilanova. Duhovni vodja vsega kulturnega udejstvovanja v takratnem času pa je bil moj

forme, kakor da je predpis, in pristavil, da sem zakrknjen politični nasprotnik in hujskač. Eden od carinikov je pričel nad menoj vpiti, potegnil je samokres in mi grozil, da me bo ustrelil, če ne pozdravim s stegneno roko. Odgovoril sem mu, da je zapovedano pozdraviti državno zastavo, ne pa uniformo. Vas pa ne poznam in zato ne pozdravim. Med zmerjanjem vseh štirih uniformirancev se je nenadoma pojavil oče Breznik, me potegnil iz gneče, ki je nastala, in me odpeljal skozi kuhinjo v posebno sobo. Brez njegove pomoči bi jo bil verjetno skupil.

Vsakdo še ve, kako nevarno je takrat bilo poslušati tuje radijske oddaje. Brez poročil dr. Lojzeta Kuharja pa nam

Štefan Breznik, avstro-ogrski vojak leta 1916 na Soški fronti

spoštovani katehet in učitelj dr. Franc Zeichen.

Kot sem odšel v šole, domačega dogajanja seveda nisem mogel več tako pobliže doživljati, vendar pa med počitnicami ni bilo nedelje, da se ne bi sestal s prijateji in znanci – po vsaki prvi maši v Breznikovi veži ali pozneje v posebni sobi – dostikrat pa tudi po delu med tednom doma.

Oče Breznik se tudi ni ustrašil prevzeti zaščite pred grozečo nevarnostjo. Neke nedelje zjutraj, v času, ko so bili v Pliberku nameščeni že rajhovski cariniki, sem se peljal s kolesom k maši po cesti mimo kolodvora, kjer sem srečal nekega tedaj mi dobro znanega esajevca v uniformi. Ker nisva bila prijatelja, ga seveda nisem pozdravil. Ko pridem po maši v Breznikovo vežo in se med vrati pogovarjam z znanci, se postavijo predme trije cariniki in med njimi tisti esajevcevec. S prstom pokaže name in pravi, da me je srečal in da nisem pozdravil nemške uni-

skoraj ni bilo živeti. Ljubljanski radio je bil takrat poleg radia Beromünster nepogrešljiv. Prvega septembra 1939 se je pričela druga svetovna vojna. Tretjega septembra je bil pliberški jarmak. Trije študentje smo preživljali odločilne ure. Moj brat Stanko in Čikov Rudi ter jaz smo tičali ves dan skupaj in opazovali, kako je bil za vsakim našim korakom gestapovec Holder. Zatekli smo se k Brezniku, da bi kaj izvedeli. Nihče si ni upal kaj govoriti, nas pa je morila radovednost. Oče Breznik je našel rešitev. Vsi štirje smo šli v njegovo spalnico, položili na sredo zakonskih postelj radijski sprejemnik, ga pokrili z veliko plahto, vtaknili glave pod njo in tako poslušali poročila, da jih ne bi bilo slišati zunaj. V zgodnjem jutru na ponedeljek nas je odnesel „zgovornjak“ čez mejo in Breznikovega očeta nismo videli nikoli več.

KULTURNI KOTIČEK

Slovenski kulturni praznik

Prihodnje leto bo minilo 50 let, odkar so v Sloveniji sredi oboroženih in vojskujoče Evrope obletnico Prešernove smrti prvič praznovali kot kulturni praznik slovenskega naroda. 1. februarja 1944 je Slovenski narodnoosvobodilni svet izdal odlok o razglasitvi tega dneva za slovenski kulturni praznik. Z novo slovensko ustavo, sprejeto leta 1991, pa je 8. februar postal državni praznik Slovenije.

Ko se spominjamo zgodovinskih dogodkov, si priključimo v spomin, kako so se za pomembne, v kulturni razvoj slovenskega naroda usmerjene spremembe v preteklosti bojevale pomembne osebnosti iz kulturnega življenja slovenskega naroda.

Kakor je France Prešeren s svojim delom osvobodil slovensko literaturo iz klešč jansenistične cenzure in je edino jamstvo za obstoj slovenskega naroda videl v jezikovni samobitnosti tako se je vse, kar je imelo v slovenski kulturi ime in sloves v vsej njuni univerzalnosti izreklo za nacionalno kulturo v celoti. In to je v kulturi pomenilo splošno in resnično izkušnjo naroda. Kolikor bolj se je kultura obremenjevala z nacionalnim za vsako ceno, toliko manj prostora je zanj obstajalo v njej.

Prešeren je v slovenski kulturi postal simbol svobode, svoboda pa je postala temelj-

na ideja slovenske kulture. S Prešernovo pesmijo so bili povezani narodni buditelji in tudi slovenski partizani. Slednje je spremljala na bojnih pohodih, njegovega „Zdravljica“, tiskana v gorenjskih gozdovih ob stoletnici prve izdaje, je postala geslo narodnoosvobodilnega obrambnega boja.

Ni naključje, da je prva slovenska partizanska brigada nosila ime Franceta Prešerna.

„Največ sveta otrokom sliši Slave, tje bomo našli pot, kjer nje sinovi si prosti vol'jo vero in postave“.

Te besede, izrečene v času meščanske revolucije, so vizionarske in niso izgubile na svojem pomenu. V svojem svobodoljubnem hotenju dajejo kulturi Slovencev visoke moralne, humanistične in etične vrline.

Med pomembnimi osebnostmi so v zgodovini znanosti in kulture preživele le največje. Med njimi je zaradi prispevka v svetovno zakladnico znanja tudi Jožef Stefan, koroški Slovenec in izumitelj temeljnih fizikalnih zakonov. Svet ga bolj pozna kot domača Koroška, kar v tej deželi pomanjkljive kulture ni nič nenavadnega. Njemu je posvečena letošnja proslava ob slovenskem kulturnem prazniku v Celovcu.

Janko Malle

Srečni dnevi v Kotmari vasi

Režiser Jože Vozny je bil po predstavi s svojimi mladimi igralci zadovoljen, gledalci tudi, igralcem so žarela lica in četudi mi domača kulturnica Erika Muri ne bi „naročila“, da o predstavi ne smem napisati kaj slabega, tega ne bi storil. Predstava mi je bila všeč. Všeč predvsem zato, ker sem videl lansko in sem lahko ugotovil napredek, zato, ker je to mlada in nadobudna skupina, predvsem pa zato, ker so bili igralci z dušo in telesom pri stvari; ob taki zavzetosti pa predstava mora uspeti.

Spodrsrlajev nisem štel, bilo pa jih je nekaj. Malih, drobnih, lahko odpravljenih. Malo pri tekstu, malo je bila kriva trema, da se je včasih glas zatresel na nepravem mestu, malo pa je bilo tudi neizkušenosti, kako tekst premostiti z igro ali, kot to delajo rutinerji, z izmišljenim besedilom.

Igralska skupina je zanimiva kombinacija dveh Bilčovščanov in štirih Kotmirčanov. Srečna izposoja, Mihi Seher iz Velinje vasi, je bil motor, ki je s svojo dinamično igro potegnili vse za seboj.

Zgodba francoskega komediografa Claudea-Andrea Pugeta je zdaj že klasična mladinska komedija, po kateri režiserji (posebej v Sloveniji) kar radi posegajo. Grajena je na doživljanju mladih, medsebojnem iskanju, ljubezni, sanjarjenju, ljubosumnosti, zrahljanja pa je s tekočim, iskričim in zelo duhovitim tekstom. Režiser Vozny se je držal teksta in

režijo postavil dokaj klasično, brez eksperimentiranja. Izhajal je iz besedila in temu primerno gradil tudi igro. Kaj več si zaradi omejenega odrskega prostora in temu prilagojeni sceni tudi ne bi mogel privoščiti.

Vloge je razdelil posrečeno. Vesna Wakounig je bila v vlogi Mariane zelo prepričljiva, nekaj njenih igralskih rezerv pa je ostalo še neizkoriščenih. Njena

njih predstavah pa bo zagotovo vnesla še več igre. Darko in Bojan Wakounig sta bila v vlogah Bernarda in Michela dobra, vsak zase sta ustvarila lika, kot da si nista brata. Veliki talent Mihi Seher v vlogi Roberta je kar blestel s svojo dinamiko in igralsko dovtipnostjo.

Jezik je bil presenetljivo dober. Poznalo se je delo lektorice Ane Mlakarjeve. Luč in

Iščeta se: Vesna Wakounig in Mihi Seher

soigralka v zaljubljenosti Andreja Kropiunig (Pernet), je bila pubertetniško naivna in njeni spodrsrlajčki so bili kar vraščeni v igro. Vesna Krevelj je s svojo prikupnostjo zaigrala dobrodušno pomirjevalno starejšo sestro Francis, v prihod-

ostala tehnika sta bili skromni, v okviru obstoječih možnosti. Naj gre še pohvala in zahvala mentorici Mariji Wakounigovi, vsem skupaj pa želja za veliko vabil in gostovanj po koroških in drugih odrih.

Jože Rovšek

Pusti peti moj'ga slavca...

Glede na ohranjalno vlogo kulture za slovensko narodno skupnost na Koroškem bi bilo upravičeno pričakovati, da bodo slovenska prosvetna in kulturna društva praznovanje slovenskega kulturnega praznika v večji meri vključevala v svoje letne programe. Pa ni tako. Je vzrok za to v dolgotrajni odtrganosti od vseslovenskega kulturnega prostora, ali pa ta nikoli vsebinsko ni prav zaživel? Verjetno drugo. Res pa je tudi, da je Prešernovo svetovljanstvo za mnoge koroške provincialiste precej preširoko. Kar je slovenskih kulturnih društev, si je v njihovih programih kulturni praznik utrl svoje mesto le pri „Zarji“ v Železni Kapli in „Valentinu Polanšku“ na Obirskem.

Letošnja proslava v farni dvorani v Železni Kapli je bila pravi kulturnoumetniški užitek. V programu sta se združila in se dopolnjevala žlahten amaterizem in zgleden profesionalizem. Ob tem so se nastopi gostujočih umetnikov lahko vključevali v program domačinov. Proslava je bila grajena brez prelomov, s pestrostjo pa je zadovoljila vsak okus.

Slavnostni govornik dr. Reginald Vospornik je poudaril pomen kulture in besede za ohranitev slovenske skupnosti na Koroškem. Bolj bodo slovenska kulturna društva sodelovala z izobraževalnimi institucijami, boljši in lepši bo slovenski jezik, bogatejša bo slovenska kultura, bolj gotov bo naš obstoj. Slovenci smo v vrsti civiliziranih narodov menda edini, ki imamo svoj kulturni praznik, in to po pesniku Prešernu, ki je že nekako pred sto petdesetimi leti v pesmi Orglar zavrnil tendence in pritiske za spreminjanje jezika z verzom:

Pusti peti moj'ga slavca, kakor sem mu grlo stvaril!

Režiser Poldej Zunder je pripravil recital Pravijo: „Samo beseda ostane“, ki so ga izvedli Marija Benetik, Erhard Ošina in Karolina Rozman, „Vrbo“ je recital Branko Korotaj. V glasbenem programu sta pela Obirski ženski oktet in prerojeni mešani pevski zbor

Mogočni zbor nastopajočih na kapelski proslavi

Zarje pod vodstvom Gabriela Lipuša, Matija Varl je zaigral Kobaldijevo Canzoni VI za pozavno, solisti, domačina Ludvik Karničar in Gabriel Lipuš ter Dragica Kovačič iz mariborske opere, pa so navdušili s skladbami tujih in domačih avtorjev. Na klavirju sta jih spremljala Robert Mracsek in Waltraud Brandner Smerit-schnig.

Obisk kapelske proslave kulturnega praznika je bil kljub premieri pred enim tednom presenetljivo dober, obiskovalci pa so z navdušenjem spremljali program, zadovoljni tudi zato, ker je bil delež domačih ustvarjalcev zelo kvaliteten.

J.R.

Zveza kulturnih organizacij Slovenije s sodelovanjem Zveze kulturnih organizacij Radovljica, Ilirska Bistrica, Krško, Grosuplje, Lendava, Slovenj Gradec

razpisuje
NATEČAJ

za udeležbo na 21. srečanju mladih pesnikov in pisateljev Slovenije.

Pogoji:

– Sodelujejo lahko avtorji, ki svojega dela še niso izdali (razen v samozaložbi) v knjižni obliki in še niso bili uvrščeni med najboljše na dosedanjih republiških srečanjih mladih pesnikov in pisateljev, in to s prozo, poezijo in dramskimi deli.

– Prispevki morajo biti napisani s pisalnim strojem in poslani v treh izvodih, označeni pa morajo biti s šifro. Prispevkom pa naj avtorji priložijo še zapečaten ovojnik s podatki: ime in priimek, naslov, izobrazba, poklic, starost in šifra.

– Dvočlanske žirije in republiški selektor bodo med pravočasno prispelimi prispevki s svojega območja izbrale najboljše avtorje za nastop na območnem in republiškem srečanju.

– Vse poslane prispevke avtorji odstopijo za morebitno objavo brezplačno. Organizatorji bodo objavili dela izbranih avtorjev na način in v obsegu, ki bo ustrezal njihovim finančnim možnostim.

Rokopisov ne vračamo.

Prispevke je treba poslati do **25. februarja 1993 na naslov:** Zveza kulturnih organizacij Slovenije, (za 21. srečanje), Stefanova 5, p.p. 136, 61001 Ljubljana.

Območna srečanja bodo potekala v Radovljici, Ilirski Bistrici, Grosupljem, Lendavi, Slovenj Gradcu in Krškem od marca do konca maja 93, republiško srečanje pa bo septembra 1993 v občini Radovljica.

Dodatne informacije dobite po telefonu: 061/151 0 28, int. 44 (Dragica Breskvar)

Odsevanja 21

Nekako ob obletnici 20. je bila sredi decembra v Slovenj Gradcu natisnjena 21. številka Odsevanj, ki jih kot glasilo za leposlovje in kulturna vprašanja izdajata Zveza kulturnih organizacij in tamkajšnji literarni klub. Na novo oblikovana in urejevana – uredniški odbor zdaj vodi Darja Kniplič, zadnja leta eno najpogostejših imen na književnih straneh Odsevanj. Pomaga jih skupina znanih koroških kulturnikov T. Turičnik, A. Makuc in F. Juričan. Še sreča, da literarnemu klubu vendarle uspeva ostati pri življenju in da svoje poslanstvo opravlja resno in zagnano, kar je toliko bolj pomembno, ker je za leposlovje na Koroškem ostal sam, potem ko je v tem smislu že močno omagal ravenski Koroški fužinar. Upati je, da bo literarni klub vztrajal in morda celo povečal svojo bero s pogostejšim izhajanjem Odsevanj.

Namesto uvodnika Marjan Pungartnik pod izzivalnim naslovom Kaj pa morem, če smo bili! pripovedno oživlja svoje spomine ob srebrni obletnici

omenjenega literarnega kluba oz. na njegove začetke v ožjem krogu z D. Pečkom, V. Ošlakom in J. Tisnikarjem pod vodstvom T. Turičnika ter na Odseve kot predhodnika Odsevanj.

Andreja Golobanc je strnila kroniko letošnjih kulturnih dogodkov v občini od Prešernovih prireditvev preko predstavitve Ošlakovega romana Hagar do postavitve Kogojevoga kipa – Venetskega konja na mestnem glavnem trgu. Čeprav je že povsod po slovenskih tleh znano, da ima kulturni kronist v Slovenj Gradcu težaško delo, bi bilo smotno, da takšna kronika že zaradi enotnega kulturnega prostora, ki ga najbolje ponazarjajo prav Odsevanja, brez nadaljnjih pomislekov seže tudi preko občinskega plota. Kot dodatek h kulturni kroniki se tu pojavlja poročilo uredništva o občinskih Bernekerjevih priznanjih v letu 1992: o nagradi slikarju Bogdanu Borčiču in plaketah A. Čegovnikovi, F. Lasbaherju, N. Rojnikovi, F. Tovšaku in pevskega zboru Ksaver Meško.

Blaž Prapotnik – kot novi oblikovalec in tehnični urednik je največ prispeval k novi in še lepši podobi Odsevanj – ob vsem slovenjegraškem kulturnem bogastvu pogreša mladinski kulturniški klub ali prostor za nastajajočo mlado kulturo oz. takšne prireditve, ki pritegujejo in sproščajo predvsem mlade moči. Marjan Linasi poroča o izredno pomembnih pridobitvah Koroškega pokrajinskega muzeja v zdaj že povsem in bleščeče obnovljeni mestni hiši: o koroški arheološki zbirki in o zbirki več kot 300 panjskih končnic Matveža Čarfa.

Alenka Horvat je kot mentorica šolske projektne naloge napisala članek o koroški rojakinji Ljubi Prenerjevi (1906–1977), pisateljici – med drugim tudi prvega slovenskega romana-kriminalke in znameniti ljubljanski odvetnici. D. Kniplič pa o 850-letnici kraja Radelah oz. današnjih Radelj.

V razdelku Nove knjige najprej Franček Lasbaher objavlja obsežnejše ocene treh zares pomembnih in po vrsti razkošno lepih knjižnih novosti, ki po svoje odlično zaznamujejo Slovenj Gradec v prvem celem letu samostojne Slovenije 1992:

dr. Ivana Sedeja in T. Turičnika. Novo Pečkovo monografijo, Vodnik po Mislinjski dolini Staneta in Karle Berzelaka ter novo slovenjegraško Monografijo v uredništvu T. Turičnika (pri obeh založnik Niko R. Kolar, Slovenj Gradec 1992). Pesniško zbirko D. Knipličeve Vrta se, se vrta ocenjuje Andrej Makuc, prozno zbirko Slavke Dragoličeve Punčka s kanglo pa T. Turičnik.

Tudi književni ustvarjalci so pošteno obogatili 21. Odsevanja. Pesmi, nekajkrat skoraj že pesnitve, so prispevali Majda Senica, M. Pungartnik, Milena Cigler, Marjana Vončina, Albina Smolar, Franček Anžlak ter Marjan Mauko in Janez Jurič. Oboje, prozo ter pesnitev iz svoje odmevne zbirke Pegaz prebija zvočni zid, objavlja B. Prapotnik, samo prozo pa še T. Turičnik (Maja), Jani Rifel (Čopič), S. Dragolič (Kralj Matjaž Karantanski). Posebno razveseljivo je, da so to po vrsti odlomki iz daljših del in da se npr. J. Rifel uspešno pojavlja že tudi v osrednjih slovenskih književnih glasilih (tudi v Celovškem zvonu). S krajšima zgodbama sta zastopani D. Kniplič (Fačka) in Anka Matvoz (9. prebuditev).

Franček Lasbaher

gospe **Matildi Boltežar** z Obirskega za 92. rojstni dan; gospe **Doroteji Komar** iz Kazaz za rojstni dan in god; gospe **Neži Fračko** iz Večne vasi za 87. rojstni dan in god; za 30. obletnico poroke **Franciski in Antonu Puclju** iz Celovca;

Slovenski vestnik čestita!

gospe **Mariji Maurer** iz Podna za 66. rojstni dan in god; gospodu **Robertu Polesnigu** iz Črgovič pri Šmihelu za rojstni dan; gospodu **Hanziju Maku** z Borovnice v Selah za rojstni dan in god; gospe **Matildi Mak** iz Celovca za rojstni dan; za osebne praznike članom društva upokojencev v Selah: **Julijani Oraže** v Fari, **Jozu Oražetu** na Kotu in **Hanzu Maku** na Borovnici; gospe **Hilde Kummer** iz Lovank za rojstni dan; za osebne praznike članom društva upokojencev Podjuna: **Anastaziji Mohar** in **Katarini Urak** iz Nagelč, **Tereziji Raschun** iz Mlinč in **Matildi Gregorič** iz Podjune; gospodu župniku **Mihorju** iz Kotmare vasi za osebni praznik; gospodu **Franču Resmanu** iz Šentjakoba za osebni praznik; gospodu **Franču Wrolichu** iz Rut za osebni praznik; za osebne praznike članom društva upokojencev Pliberk: **Andreju Kumru-Črčju** z Blata pri Pliberku, **Norbertu Knoru** iz Ponikve, **Ani Leitgeb** iz Konovec, **Mariji Markitz** iz Male vasi, **Pavli Štefič** iz Dolinčič, **Jozlu Kušju** iz Šmihela in **Rozini Jop** iz Repelj; gospodu **Zdravku Šmrtniku** z Dvora za rojstni dan; gospe **Urši Dovjak** s Kota v Selah za rojstni dan; gospe **Ani Sušu** iz Hodiš za rojstni dan; gospe **Milki Hartman** za rojstni dan; gospe **Mileni Gröblacher** iz Škocijana za rojstni dan; gospodu **Jozetu Nachbarju** za rojstni dan.

Jezik je duša

JANKO MESSNER

„Izgleda, da bojo Slovenci nastradali?“

V Našem tedniku (29. 1. 93) berem intervju. Izpraševalka ga začenja takole: „Sam poučuješ verouk in izgleda, da ... mnogih problemov ni več možno rešiti...“ Troje me bode v oči: prav gotovo ni res, da *s a m* poučuje verouk, jaz poznam veroučiteljev še pa še. „Izgleda“ pa samo Nemeč – schaut aus, sieht aus, Slovenec pravi: k a ž e, d a; v i d e t i j e, d a; z d i s e, d a... Če se otrok umaže, ga naše matere v Pliberci ne oštevaajo: za božjidel, kako pa izgledaš! – ampak: bueh prenesi, k o k p a s i! Torej ne: *slabo izgledaš*, ampak *slab si videti*. Ne: *izgleda, da bo dež*, ampak *n a d e ž k a ž e*. Ne: *izgleda, da se bo drevo posušilo*, ampak: *p o v s e j p o d o b i s e b o p o s u š i l o*. Ni več „možno“ rešiti pa je rusizem, Slovenci pravimo, da ni m o g o č e tako zapisati. Kocbek je rabil zelo dosledno celo samostalnik mogočnost namesto možnosti.

Izpraševalec tega intervjuja pa pravi zelo skromno: „Osebnost sem mnenja, da...“ Po domače se mi zdi bolj naravno: m e n i m, d a. Čemu imamo glagole? Ni nam treba kar naprej k Nemcem škiliti po kaki njihovi frazi „ich bin der Meinung“. No, „osebno“ je pa sploh čisto nepotreben privešek, saj že s prvo osebo ednine pove, da je mnenje njegovo, ne pa čigarkoli.

Taista številka NT pa razstavlja še vse drugačne cvetke. Na 3. strani se komentator sprašuje: „b o d o S l o v e n c i s p e t n a s t r a d a l i?“ Stradati pomeni gladovati, stradati česa pa Mangel an etwas leiden, npr. več ko milijarda ljudi na svetu strada kruha zaradi milijonarjev in milijarderjev. Govorimo tudi o stradalnem zdravljenju, kadar si je kdo nabral preveč sala na trebuhu (po nemško: Schmerbauch), v vseh teh primerih je „stradati“ poštena beseda, tudi nastradati se v pomenu pretrpeti dosti stradanja v življenju, le *nastradati* v pomenu *pretrpeti škodo*, *ponesrečiti se*, *iztakititi jo* – je prepovedana oblika, saj ima SP pri njej ničlo! Naši kmetje, kolikor jih je še, v takem primeru rečejo: *bo novi volilni red spet Slovincem v škodo? Bojo spet Slovenci trpeli škodo? Bojo spet Slovenci na škodi?* In podobno. Samo nastradati pa ne morejo! Kot poklicni pisarji pa že celo nimajo pravice mrcvariti to našo ubogo slovenščino in jo našemuriti s čimerkoli!

Dejal bi, da ti samozadovoljni novinarski metuljčkarji stradajo pri polni skledi, ker so preleni, da bi iz nje zajemali: iz slovenske slovnice, slovenskega pravopisa, Gradišnikovih jezikovnih pogovorov in slovenskega leposlovja...

Umetnica Isabella Ban

V arhivu Roberta Musila je mestni svetnik Siegbert Metelko odkril novo skulpturo Roberta Musila – portret v bronu, delo kiparke Isabelle Ban.

50 let po smrti je ta pisatelj ovekovčen v izredni umetnici, ki je, kot pove Isabella, nastala sicer v dveh dneh, dozorevala pa tri mesece. S tem delom je umetnica zago-

tovo dosegla zaenkrat svoj višek, ujela je neponovljivost trenutka, bronu vdahnila življenje in brezčasnost, pa tudi duhovnost velikega človeka.

Na Dunaju sicer že obstaja Musilov portret slavnega kiparja Fritza Wotrube iz leta 1938, vendar lahko brez pretiravanja rečemo, da je mlada umetnica prekosila mojstra.

Narodu in državi sovražni

Še z letnico 1992 – torej po petdesetih letih, odkar so izseljevali koroške Slovence, je izšla obsežna dokumentacija o pregonu. Delo sta uredila dr. Avguštin Malle in dr. Valentin Sima, knjigo pa sta skupaj založili Mohorjeva in Drava. Knjiga je pisana v slovenščini in nemščini. Za tisk bodo knjigo predstavili še ta teden, zato več o njej v prihodnji številki.

Umetnica Isabella Ban

SLOVENSKI VESTNIK

Nova kasetna Obirskega ženskega okteta

Pred dnevi je v založbi Heli-don izšla nova kasetna prizadevanih pevk Obirskega ženskega okteta. Na njej je posnetih 14 pesmi iz vseh slovenskih pokrajin, tako pa je kaseti tudi naslov. Obirčanke se odlikujejo z dovršeno izvedbo pesmi, s čistostjo zvoka, zanje značilen pa je tudi pevski zvok, prepojen s toploto milino. Poleg ljudskih in bolj preprostih pesmi na kaseti najdemo tudi precej zahtevne umetne pesmi in priredbe, kot so Koleda, Oj Triglav, moj dom, Kresna pesem, Soči in druge. Kasetna je prava poživitve, zato njen nakup toplo priporočamo.

OBIRSKI ŽENSKI OKTET

Datum	Kraj	PRIREDTVITVE	Prireditelj
Četrtek, 11. 2. 19.30	v Kulturnem domu na Radišah	Partnerstvo – sodelovanje Predstavitve dela radia in TV s pogovorom s publiko	SPD „Radiše“
Petek, 12. 2. 20.00	v farnem domu v Šentjakobu	Ples Višje šole za gospodarske poklice; Igra ansambel Drava	VŠGP
Sobota, 13. 2. 20.00	pri Florjanu v Vogrčah	Kmečki ples Igra ansambel AS, bogat srečolov	
Sobota, 13. 2. 20.00	v hotelu Obir v Železni Kapli	Čebelarški ples Igra ansambel Gašperji	
Sobota, 13. 2. 19.30	pri Borovcu v Ledincih hotel Mittagkogel	Pustni ples – igra ansambel Drava	SPD „Jepa-Baško jezero“ in KP „Peter Markovič“
Sobota, 13. 2. 19.30	pri Kovaču na Obirskem	Jubilejni koncert ansambla Korenika sod. Smrtnikovi fantje in Oktet Suha	SPD „Valentin Polanšek“
Sobota, 13. 2. 20.00	pri Adamu v Svečah	Pust s Kočno – igra Trio Drava Sveška filharmonija, ples mladincev, srečolov	SPD „Kočna“
Nedelja, 14. 2. 14.00	v farnem domu v Šentjakobu	Pustovanje	Društvo upokojevcov
Nedelja, 14. 2.	v šoli na Kotu	Pustna prireditev s programom in tekmovanji	SPD „Herman Velik“
Nedelja, 14. 2. 19.00	v farnem domu v Kotmari vasi	Pavliha in Mica (A. Harris) Natopa mladinska igralska skupina iz Sel	Farna mladina
Nedelja, 14. 2. 11.00	v farni dvorani v Šmihelu	„Kdo je napravil Vidku srajčico“, premiera; nastopa otroška lutkovna skupina KPD Šmihel	KPD „Šmihel“
Petek, 19. 2. 20.00	Stadtspark v Gradcu	Max Gad: Samo igra je in ne boli Premiera Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane; igrata Kristijan Muck in Nataša Ral- jan, režija Ernst M. Binder	Forum Stadtspark
Petek, 19. 2. 19.00	v farni dvorani v Železni Kapli in v hotelu Obir	Pustna prireditev in ples Igra ansambel Melos ples od 21.00 dalje v Obirju	SPD „Zarja“
Sobota, 20. 2. 18.00	pri Cingelcu na Trati	Pustna veselica Igra – Smeh v zrcalcu za ples igra Trio Drava	SPD „Borovlje“
Sobota, 20. 2. 20.00	pri Šoštarju v Globasnici	Ples SAK – igra ansambel Rubin	SAK

RAZSTAVE

CELOVEC

- **Mestna hiša** – L'Art Est inutile – avantgardna umetnost 1960 – 1980 (do 28. 3.)
- **Künstlerhaus, mala galerija** – Kurt Piber, slike in risbe (do 13. 2.)
- **Siemensforum**, Werner-von-Siemenspark 1, razstava del osmih španskih slikarjev španski konstruktivizem (do 28. 2.)
- **Galerija Slama**, Benediktinerpl. 3, Umetnost videti in razumeti – vodi mag. Ulrike Sturm – Grafike: Ernst Graef – v četrtek, 11. 2. ob 17. uri

TINJE

- **Dom v Tinjah** – razstava del Kristijana Sadnikarja – olja, pejsaži (do 4. 3.)

VRBA

- **Casineum** – razstava Karla Holzerja (do 17. 2.)

RADIO KOROŠKA

SLOVENSKE ODDAJE

18.10–19.00

Sreda, 10. 2. Glasbena sredo
Večerna 21.05 – 22.00 Slovenski kulturni praznik – Javna prireditev SPZ in KKZ

Četrtek, 11. 2. Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 12. 2. Zvočno pismo

Sobota, 13. 2. Od pesmi do pesmi – od srca do srca.

Nedelja, 14. 2.
6.30–7.00 Dobro jutro na Koroškem, duhovna misel (žpk. M. Cvetko)
18.10–18.30 Dogodki in odmevi.

Ponedeljek, 15. 2. Mladina in evropska skupnost

Torek, 16. 2. Partnerski magazin.

Srbi prebijajo embargo po Donavi

OBZORNIK

BUKAREŠTA. Romunija in Bolgarija sta zelo nezadovoljni z resolucijo Varnostnega sveta št. 882, ki državam članicam OZN predpisuje embargo t. im. ZR Jugoslavije, ne dovoljuje pa jim uporabe prisilnih sredstev. Tako srbske ladje brez posebnih težav plujejo po mejni reki Donavi iz ukrajinskega pristanišča Remi do srbskega Prahova. Doslej so ne upoštevajoč romunska in bolgarska opozorila prepeljale že kakih 40.000 ton nafte. Na opozorila romunskih in bolgarskih obmejnih organov kapitani srbskih ladij odgovorijo oz. zagrozijo, da bodo ladje razstrelili in zažgali. Ladje se torej prebijajo pod zaščito grožnje z ekološkimi bombami. Obubožana Romuni-

ja se izogiba vojaških spopadov z državo, s katero za stoletja živi v miru, sofijska Demokracija pa piše, „da drugi mirno gledajo v klavnico in ne storijo nič, od nas pa zahtevajo, naj streljamo za vsako ceno. Bolgarija noče začeti nikakršnih vojaških izzivanj, saj bi bilo to nespametno tako za Bolgarijo kot tudi za ves Balkan“. Srbija pa se nemoči obeh držav seveda prav dobro zaveda.

Pogajanja za vstop v Evropsko skupnost

BRUSELJ. V ponedeljek, 1. februarja so se v Bruslju začela uradna pogajanja za vstop v to evropsko gospodarsko in politično asociacijo. Pred vrati so Avstrija, Švedska in Finska, medtem ko se Norveška še ni dokončno odločila, Švica pa je morebitni vstop po neuspelem referendumu odložila. Čakalna doba teh treh držav pa je bila različno dolga. Avstrija je prošnjo vložila že v juliju 1989, Švedska maja 1991, Finska pa lanskega

marca. Pogajanja bodo dolgotrajna, računajo na leto in pol. Avstrija mora razrešiti številna vprašanja kot so: kmetijska politika in zavarovanje svojega kmetijstva, tranzitni promet, zavarovanje pred razprodajo zemljišč, status avstrijske nevtalnosti itd. Glede na rastoče število avstrijskih volilcev, ki nasprotujejo integraciji v ES, avstrijsko pogajalsko ekipo v Bruslju čaka zelo težak posel.

Peterle v Vatikanu in s Hrvaškim kolegom

Prva pot je novega slovenskega zunajega ministra Lojzeta Peterleta vodila v Vatikan, kjer je državnemu sekretarju Svetega sedeža kardinalu Angelu Sodonu prejšnji teden izročil najvišje slovensko odlikovanje zlati znak svobode, s katerim ga je odlikoval predsednik republike v zahvalo za „izjemno vlogo, ki jo je odigral v procesu osamosvajanja Slovenije in njenega mednarodnega priznanja“. Peterle je ob tem kardinalu obljubil, da se bo prizadeval za ustrezno ureditev

položaja katoliške cerkve v Sloveniji. Slovenski predsednik Kučan pa bo še ta mesec obiskal Vatikan.

V sredo, 3. februarja, pa se je Lojze Peterle na Otočcu srečal s hrvaškim zunanjim ministrom Zdenkom Škrabalom.

Po razgovorih sta oba ministra izdala skupno izjavo, v kateri je rečeno, da „sta obe državi pred novim razvojem prijateljskih odnosov in reševanja odprtih vprašanj“. V dveh tednih naj bi prišlo do sestanka visokih vladnih delegacij, posamezna vprašanja, predvsem problematiko meje in razmejitve, pa naj bi pospešeno obravnavale medvladne komisije.

Kljub izrečeni volji po izboljšanih odnosih pa hrvaški gozdarji še naprej pridno sekajo v snežniških gozdovih, ki naj bi bili po trditvah postojnskih gozdarjev od nekdanj slovenski. V poldrugem letu so posekali in odpeljali že približno 7000 m³ najbolj kakovostnega lesa, za slovenska opozorila pa se sploh ne zmenijo.

Poskrbeli so (najprej) zase!

Prebivalstvo v Sloveniji močno razburjajo objavljene plače članov novega parlamenta. O plačah in nadomestilu poslancev in državnih funkcionarjev je še pravočasno pred razpustom sklepal že prejšnji tridomni parlament, v katerem je bilo od 240 poslancev samo 75 poklicnih. Že tedaj je bilo slišati, da bodo plače poslancev novega parlamenta štirikratne od slovenskega povprečja, torej nekako 2400 DEM. Od bivših poslancev jih je zaposlenih ostalo 46, vsi ti pa imajo pravico do enoletnega nadomestila osebnih dohodkov. V izrednih primerih, predvsem če čakajo na izpolnitev poslanske dobe za upokojevcov (25 let!), pa celo dve leti. Tako možnost želijo izkoristiti trije, ostali pa enoletno. Glede na visoko nadomestilo se jih večina sploh noče zaposliti ali pa odklanjajo ponujene službe kot neustrezne. Zanimivo je, kako bosta utemeljitev, „da se iz objektivnih razlogov ne moreta vrniti na prejšnjo delovno mesto“, dokazala dva poslanca kmeta. (Najbrž sta se odvadila delati – op. pis.).

Zanimiv je tudi seznam „čakajočih“ po strankarski pripadnosti. Ta še zdaleč ni sorazmeren z močjo prejšnjih poslanskih klubov. Največ preužitkarjev je iz Slovenske ljudske stranke (7) in iz socialdemokratske stranke (tudi 7), šest jih je iz liberalno demokratske stranke, prav toliko je bivših poslancev Zelenih Slove-

nije. po štirje so iz vrst demokratov, socialistov, krščanskih demokratov in štirje neodvisni, trije so prenovitelji, po eden pa iz stranke narodnih demokratov in liberalcev. Pravico do upokojitve je izkoristil kranjski župan in najbolj moteči poslanec v prejšnji skupščini (banane) liberalca Vitomir Gros. Ob tem je izjavil, da je pač izkoristil neumni zakon.

Toliko torej za nazaj. Novi stroški za plače poslancev državnega zbora in svetnike državnega sveta pa so celo mnogo višji, saj zakon predvideva tudi visok funkcionalni dodatek (od 70 do 100%) in seveda dodatke na delovno dobo. Najnižja poslanska plača bo ob 70-odstotnem dodatku znašala 268.000 tolarjev, ob stoo odstotnem pa kar 316.000 tolarjev, kar je preko 5000 mark. S tem pa se stroški plač parlamentarcev od prejšnjih povečujejo za več kot trikrat.

Nekateri poslanci so zaradi glasnih kritik sicer predlagali 20-odstotno znižanje, kar si seveda lahko privoščijo, saj bi tudi potem njihove plače znašale najmanj 4000 DEM ali dobrih šest in pol povprečnih slovenskih plač. Utemeljitev visokih plač s tem, da morajo biti poslanci dobro plačani, da ne bi podlegli skušnjavam korupcije, drži le deloma, saj izkušnja iz Italije in drugih „evropskih demokracij“ vemo, da so poslanci in državni funkcionarji še kako podkupljivi.

J.R.

50 let operacije „Iskra“ Umrla Dovjakova Zofi

Ko je nemška vojska 8. septembra 1941 zavzela mesto Schlüsselberg ob reki Nevi poleg Ladoškega jezera, je bilo vlemesto Leningrad s preko tri milijoni prebivalcev obkoljeno. Nastali sta dve fronti; leningrajska in volkovska. Zveza z mestom je potekala le še po zraku in preko Ladoškega jezera. Nemci so takoj napeli vse sile, da bi zavzeli Leningrad. Stalin pa je že tedaj svojemu najsposobnejšemu generalu Žukovu poveril obrambo tega vlemesta. Nemci so od 10. do 29. septembra z veliko premočjo vseskozi napadali leningrajsko fronto, mesto pa nprestano bombardirali iz letal in ga obstreljevali s topništvom vseh kalibrov. Leningrajčani, vojaki, mornarji in civilisti so se zelo hrabro branili in Nemcem mesta ni uspelo zavzeti. Načrtovan prodor v Leningrad prek Krasnega sela – Uricka – Puškina ni uspel.

Za napad na Moskvo, operacija „Tajfun“ leta 1941, so Nemci nujno potrebovali vse oklepne, motorizirane in zračne sile, ki so jih imeli vezane pred Leningradom, zato so bili primorani zavzete mesta opustiti in so ga samo blokirali. Od napadanja so prešli k obrambi. „Blitzkrieg“ se je izjalovil, „Blitzsieg“ pa splaval po vodi.

Kljub blokadi je leningrajska vojaška industrija v drugem poletju 1941 (po knjigi maršala Žukova) izdelala 713 tankov,

spopadu posrečilo taktično presenečenje. Čeprav so Nemci ta napad pričakovali že dalj časa, so bili tega dne dejansko presenečeni.

Natančno ob 9.30 uri je tišino pretrgala prva salva topniške predpriprave. Na obeh frontah, volkovski in leningrajski, je udarilo na tisoče ruskih topov. Kanonada se je zliila v eno samo močno grmenje, majala so se in padala drevesa, v zrak so letela bruna nasprotnikovih bunkerjev. Na vsak kvadratni meter preboja so padle dve do tri topniške ali minometne granate. Srdit boj je potekal sedem dni in noči. Nemci so se vztrajno branili, toda njihova obramba je bila kmalu zlomljena in 18. januarja so se ruske čete srečale na območju delavskega naselja števil. 5. Blokada Leningrada je bila prebita. Rusi so ob tej priložnosti zajeli novi nemški tank Tiger števil. 1, katerega so Nemci na tej fronti preizkušali.

Naš rajniki rojak Mirko Kumer z Blata pri Pliberku, ki je bil v vojnem času na tem območju, piše v svoji knjigi „Po sili vojak“ o tem dogodku na straneh 122, 125 in 126: Spređaj na fronti pa so bili v tem času silni boji. Kanonade nekaj tisoč topov, da se je zemlja tresla še tu, 20 km za fronto. Okna v čuvajnici so neprestano šklepetala. Zopet nas je nekega jutra zbudilo silno bobnenje. Ruska letala so metala na fronto več stotov težke bombe,

Dovjakova Zofi se je rodila leta 1930 v Lepeni v Železni Kapli kot drugi otrok Helene in Petra Kuharja. Vojna je v zgodnji mladosti globoko posegla na mlado družino. Ko je začel divjati nacifašizem, se je njena mama odločila za odpor proti podivjani politiki in tako otrokom dajala vzgled za upornost, občutek za pravičnost in človečanstvo. Ko je mama Helena zaradi izdaje z mnogimi drugimi zbežala v partizane, je Zofka doma prevzela njeno mesto. Brat Miha in

sestra Breda sta bila tedaj stara 7 let oz. 14 mesecev. Bežali so, ker so hoteli živeti. Usodna zima 1944/45 je Kuharjevo družino na novo razbila, saj so aretirali Zofkino mamo Heleno in jo mučili v zaporih v Borovljah in v Celovcu. V rani mladosti se je z veliko slo po življenju naučila premagovati strah in obup. Po težki izkušnji vojne se je Zofka šolala v Sloveniji, kjer je zaključila učiteljske. V tem času je spoznala tudi Petra Dovjaka, s katerim se je poročila. Zakoncema so se rodili trije otroci – Stela, Peter in Emanuel. Ker Zofka in Peter v povojnem času na Koroškem nista dobila službe, sta si iskala zaposlitve drugje.

Zofkin izostreni čut za človeka in za okolje se je kazal v tem, da se je od vsega začetka čutila soodgovorno za dobro ljudi in družbe, v kateri je žive-la. Tako je znotraj socialdemo-

kratske stranke Avstrije aktivno delovala za družbeni in politični razvoj mesta Vöcklabruck. Pred leti sta se z možem vrnila na Koroško in si uredila dom v Selah. Velika množica prijateljev, znancev tako iz Koroške kot iz Vöcklabrucka je Zofko Dovjak pospremenilo k zadnjemu počitku na selskem pokopališču. Od rajne so se poslovili dr. Maja Haderlap, podžupan mesta Vöcklabruck Wilhelm Schiller in v imenu ženske organizacije Zgornje Avstrije Liselotte Bauer. Pokojna je prevzela številna državna in strankarska odlikovanja, med drugim tudi častni znak za osvoboditev Avstrije. Možu, otrokom in sorodnikom izrekamo iskreno sožalje.

Nagrade:

Kot smo najavili prejšnjikrat, danes objavljamo nagrajence pravičnih rešitev novoletnih nagradnih križank za odrasle in otroke.

Naša Urška je pogledala stran, pomešala po košu in izvelkla tele nagrajence: **Odrasli:** 1. nagrada – brezplačen izlet z Vestnikom oktobra 1993 – **Angelika Igerc**, Mala vas, 9142 Globasnica; 2. nagrada – knjižni dar SPZ za leto 1993 – **Marija Krivec**, Ptujška 8, 61000 Ljubljana; 3. nagrada – dve knjigi, knjižni dar SPZ – **Tine Klemenčič**, Tamperče, 68290 Sevnica. **Otroci:** 1. nagrada – snowboard – **Uroš Simičič**, Malgajeva 12, 61000 Ljubljana; 2. nagrada – dve knjigi in kasete – **Barbara in Armin Boštjančič**, Bilnjovs 14, 9072 Bilčovs; 3. nagrada – dve knjigi – **Verena Dovžan**, Šmartinska 209, 61110 Ljubljana.

Vsem nagrajencem iskreno čestitamo, ostalim pa želimo, da bi jim tokratna smola ne vzela poguma. Sreča je pač opoteča.

Nagrajenci iz Koroške lahko nagrade prevzamejo v uradništvu, srečnežem v Sloveniji pa jih bomo poslali oziroma dostavili.

Uredništvo

Po preboju okupatorjevega obroča

480 oklepnikov, 58 oklepnih vlakov, preko tisoč polkovnih in protitankovskih topov, kakih deset tisoč minometalcev, nad 3 milijone granat in min in nad 80 tisoč reaktivnih granat in bomb. V času obrambe Moskve – nov., dec. 1941 – so Leningrajčani po zračni poti poslali Moskovčanom v pomoč nad tisoč polkovnih topov in minometalcev.

Že med bitko za Stalingrad novembra 1942. leta je ruska vrhovna komanda izdelala načrt za operacijo „Iskra“. Začetek ofenzive je bil predviden za 1. januar 1943, zaradi slabih vremenskih razmer pa so morali napad preložiti na 12. januar. Tudi za to zahtevno nalogo je Stalin zadolžil maršala Žukova. Ta v svoji knjigi spominov piše, da se je Rusom v tem

ki so delale jame, da bi celo hišo vanje poveznili. Zemlja se je tresla ves dan, vso noč in le z majhnimi presledki še dva dni. Na železniškem prehodu v Turiškinu nas je presenetila gora praznih municijskih zabojev za granate. Tako velikega kupa vojnega materiala še nismo videli. To vse so v dneh med napadom izstrelili, da bi Rusu ubranili prebiti fronto. Čisto zavrtni pa se Rusa ni posrečilo. Ostalo mu je nekaj obrežja ob Ladoškem jezeru, po tem je tu gradil ponoči zasilno železniško progno v Leningrad.

Ta bitka je pri naši mali enoti zahtevala štiri mrtve. Ni čuda, ko pa so cenili, da je 3.000 granat padlo med kanone in bunkerje.

Franc Vavti, Podgrad

Iz ženskega vidika

Ženske napredujejo?

piše Štefka Vavti

Ali veste, da je več kot polovica svetovnega prebivalstva ženskega spola, da jih je 40% zaposlenih, služijo pa le desetinko svetovnega dohodka in da so lastnice le poraznih treh stotink svetovne imovine. Vsa oblast in imetje je torej v moških rokah!

Medtem ko vse govori o enakopravnosti, ki smo jo ženske menda dosegle v naši družbi, naš vsakdanjik kaže povsem drugačno sliko:

V koroškem gospodarstvu so ženske v tako imenovanih „zgornjih etažah“ še vedno redke izjeme. Leta 1989 je nameščenska služila v povprečju 9.620 šilingov mesečno, medtem ko je njen moški kolega prejel za enako delo 12.300 šilingov. Podobne so bile razlike pri delavcih, nekoliko boljše, vendar še zdaleč ne zadovoljivo, pa je bilo razmerje plač pri uradnikih in uradnicah.

Tipični ženski problem so še možnosti za nadaljnje poklicno izobraževanje, kajti ženske se moramo še vedno boriti proti predsodku, da smo nezanesljiva „delovna sila“, ker nas je narava med drugim predvidela tudi za rojevanje (in vzgojo) otrok. Kar sicer velja za rojevanje, pa še zdaleč ne velja za vzgojo otrok, ker bi očetje prav tako lahko prevzeli to vlogo, če bi hoteli, pa se raje posvečajo poklicnemu napredovanju, ker jim to pri naša poleg dobre plače tudi več slave in časti kot gospodinjstvo, nega in vzgoja otrok.

Zakonodaja je v zadnjih letih sicer res storila nekaj korakov v smer enakopravnosti ženske, prepad med teorijo in prakso pa se s tem žal ni bistveno zmanjšal. Zaposlene ženske pogosto trpijo zaradi preobremenjenosti, ker moški niso pripravljeni prevzeti svojega deleža v gospodinjstvu in pri vzgoji otrok.

Zato se nam ni treba čuditi, da na vodilnih položajih skoraj ni najti žensk. Od 171 vodilnih mest v koroški deželni službi jih le osem zasedajo ženske. Na celovski univerzi konča študij dvakrat toliko žensk kot moških, v krogu 39 profesorjev pa se je leta 1989/90 znašla le ena profesorica.

Smo ženske torej enakopravne? Smo res napredovale ali pa se slej ko prej uveljavljamo le v tistih domenah, kjer za naše delo ne prejemamo plače: v gospodinjstvu, pri vzgoji otrok, v srbi in negi starejših in morda še v tako imenovanih „častnih službah“, kjer si prizadevamo za obstoj slovenske narodnosti na Koroškem?

SLOVENSKI VESTNIK Nadstrankarski časopis koroških Slovencev

Uredništvo/Redaktion: Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, Telefon 0463/514300-30, 33 in 40, telefaks 0463/51430071.

Usmerjenost lista/Blattlinie: seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Urednika/Redakteure: Jože Rovšek, Sonja Wakouing.

Izdajatelj in založnik/Herausgeber und Verleger: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, telefon 0463/514300, telefaks 0463/51430071.

Tisk/Druck: Založniška in tiskarska družba z o.j. Drava, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/50566, telefaks 0463/51430071.

Oglaš/Anzeigen: Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/514300-30, 33 in 40, telefaks 0463/51430071.

Zastopstvo za Slovenijo: ADIT-DZS, Glonarjeva 8, 61000 Ljubljana, Slovenija, telefon 061/329761, telefaks 061/311123.

Letna naročnina: za Avstrijo 370 šil. (za upokojece 280 šil.); za Slovenijo 1500 SIT.

ŠIRITE SLOVENSKI VESTNIK

Uspehi šele po maju

Peter Wrolich, v svojem letnem poročilu 1992 zvezni trener Franz Hartl piše, da si bil v pretekli sezoni dominantna osebnost in da si najbolj pespektiven kolesar v Avstriji. Tvoje mnenje kaj o tej oceni?

V Avstriji mi v pretekli sezoni ni bil nihče kos, toda uvrstitve na avstrijskih tekmovanjih zame štejejo le malo, večjega pomena so mi tekme v inozemstvu in prav zaradi tega sem mnogokrat iskalk pot v tuje dežele, kjer sem prav tako dokazal, da štejem med najboljše kolesarje na svetu.

Zanima nas, kako se vrhunski kolesar v zimskih mesecih pripravlja na novo sezono.

Trenutno služim vojaški rok na Dunaju. Imel sem srečo, da so me sprejeli v HSNS (vojaška športna šola), kjer imam izvrstne pogoje za intenziven trening. Največji del treninga poteka na kolesu. Od 1. nov. lani sem prevozil okoli 5.000 km, ukvarjam pa se tudi z drugimi športnimi panogami. Rad vozim s snežno desko ELAN. Z reprezentanco smo bili najprej v Loipersdorfu, kjer smo trenirali za moč in vztrajnost, nato pa na Arlbergu, kjer smo tekli na smučeh pa 6 ur na dan.

Kako si se vživel v tvoje novo okolje, menjal si klub?

Letos me trenira eden najbolj izkušenih trenerjev na svetu, bivši trener poljske reprezentance Vaclav Skarul. V novem klubu so pogoji izvrstni, imamo vrsto dobrih kolesarjev in že ta teden se

odpravljamo na priprave v Ameriko v Kalifornijo, kjer bomo trenirali ves mesec.

Kaj si pričakuješ za prihodnjo sezono, kdaj pričnejo prva tekmovanja?

Prva tekmovanja bom opravil v drugem tednu marca – z reprezentanco se odpravljamo na etapno dirko v Apuglijo. Pri prvih tekmah pričakujem le malo, ker so člani zame popolnoma novo področje.

Treniral sem tako, da bom višek forme dosegel šele v drugi polovici sezone. Računate lahko s tem, da boste o prvih dobrih rezultatih poročali šele od konca maja dalje.

In finančna plat, imaš pri tem pozitivne izglede?

Klub mi daje nekako solidno osnovo. Sam pa

si iščem sponzorje, ki bi bili pripravljene podpreti

mojo športno pot in za katere bi s športnimi uspehi delal primerno reklamo.

Hvala za pogovor.

ODBOJKA

Nepričakovana zmaga v Gleisdorfu!

Z zmago v Gleisdorfu so Dobljani spet postavili nogo med zapirajoča se vrata do super play offa. Tu je še skrita možnost, da bodo Dobljani dosegli drugo mesto na lestvici

To bi pomenilo tekmovanje v super play offu, s tem pa tudi morebitni vstop v super ligo. Manjkajo le še tri zmage. Igrajo še proti Amstettenu in

Ennsu na domačem igrišču. Zadnja tekma v prvenstvu pa bo tekma spet proti Hypo Celovec v gosteh. Kot kaže, bo to odločilna tekma.

Gleisdorf : SK Puntigamer Aich/DOB

0:3 (11, 11, 8)

Dobljani so igrali nad pričakovanjem dobro. Predvsem Richard Fercher, 6 let je igral za Gleisdorf, je bil posebno razpoložen. Nepremagljivi blok je postavljaj igralec Doba Harti Wenisch. Zmaga naših se je že v prvem nizu obetala. Končal se je z 11:15. V

drugem nizu se je nasprotnik z vso silo branil, le sreča mu ni bila naklonjena. V tretjem nizu so Dobljani nato zmagali s 15:8. V naslednji tekmi bomo videli, ali je bila ta zmaga le muha enodnevnica. To nam bodo Dobljani pokazali že 13. februarja v tekmi proti Amstettenu.

Koroška liga – ženske

SK Aich Dob : Wolfsberg 1:3

Dobljanke so imele zelo slab dan. Nekaj igralk je bilo čez teden bolnih in tako niso dosegle vsaj

povprečne forme. S tem porazom so izgubile prvo mesto na lestvici.

Koroška liga – moški

SK Aich/Dob : Hypo Celovec 3:0 (-2, -3, -11)

Kot moštvo v zvezni ligi so tudi tekmeči v koroški ligi nasprotniku pokazali, kje raste poper. Zelo dobro razpoloženi Boris Skudnik je zabijal žoge, da jih nasprotniki niso bili zmožni braniti. Čisto zmedeni so spozna-

li, da je našo moštvo boljše. Podajalca Ericha Schindra je v tej tekmi uspešno nadomestil Peter Trampusch. Dobljani po končanem osnovnem delu v prvenstvu zasedajo 3. mesto na lestvici.

Marko Trampusch

Slovensko prvenstvo v kegljanju na ledu

Slovenski kegljači na ledu so v nedeljo, 7. februarja v športni dvorani Pod Mežakljo na Jesenicah odigrali finalno kolo 2. državnega prvenstva Slovenije v kegljanju na ledu. Izvedeno je bilo zadnje kolo moštvenega in posamičnega prvenstva v bližanju in zbijanju. Prvenstvo so si ogledali številni častni gostje, nastopali pa so tudi mladi drsalci Drsal-

nega kluba z Jesenic. Državno prvenstvo je bilo izvedeno v 4 kolih. V prvem kolu je nastopilo 13 moštev, od katerih se je v nadaljevanje uvrstilo 5 moštev in 51 posameznikov, od katerih je v nadaljevanju nastopilo 25. To je bilo hkrati tudi izbirno tekmovanje za nastop na Evropskem prvenstvu v kegljanju na ledu, ki bo od 2. do 6. marca letos na Bledu.

Hokej na ledu – državno prvenstvo

S polno paro in natrpanim programom hokejisti nadaljujejo državno prvenstvo. Še vedno na lestvici vodi beljaški VSV, KAC pa se je po začetnih težavah (iz petih tekem je osvojil le 2 točke) močno popravil, dvakrat je zmagal v koroškem derbiju proti VSV in tudi sicer izgubil le eno tekmo. Pri tem je imel velike zasluge predvsem vratar Michi Puschbacher s svojo izvrstno formo. Žal pa se je v 12. kolu težko poškodoval

mladi Andi Puschnig, brez katerega bo moral KAC igrati nadaljne tekme za vstop v play-off. Najtežji tekmelec Celovčanov pa je gotovo moštvo Zell am See, ki se še prav tako poteguje za vstop med četverico najboljših, iz katere bo ob koncu „izšel“ državni prvak. Trenutno stanje (po 14. kolih): prepričljivo vodijo Beljačani (VSV) s štirimi točkami prednosti pred EC Graz. Sledita moštvo Zell am See in KAC.

Odličen uspeh Brigitte Esel

Na koroškem šolarškem prvenstvu preteklo soboto na Koralpah se je odlično odrezala mlada Šentjanščanka Brigitte Esel. V svoji skupini je v veleslalomu osvojila drugo mesto za znano Rajakowitschevo in za njo zadržala samo dobro sekundo. Tatjana Zablatnikova je bila v izredno močni konkurenci med šolarškami II odlična peta, Andrea Kruschitz pa v slalomu pri šolarkah I šesta.

Daniel Užnik je v Bad Goisernu startal že z nižjo startno številko 27 in v

skupni razvrstitvi dosegel prav isto mesto, v svojem razredu pa je bil tretji. Na Golteh pri Slovenjem Gradcu je na 14. FIS tekmi bil Danijel v skupni razvrstitvi po prvem teku 22., v drugem pa je bil še hitrejši in je zasedel 18. mesto. Treba je poudariti, da je to odličen rezultat, saj se doslej še nobenemu tekmovalcu njegovega letnika ni uspelo uvrstiti med petnajsterico na FIS tekmah, Danijel in Schönfelder (SC Peca) pa sta se tokrat močno približala.

ŠAH

Poraz šahistov SŠZ in SŠK „Obir“

Šahovski ekipi SŠZ/Carimpex I in SŠK „Obir“ sta bili v sedmem kolu koroškega šahovskega prvenstva poraženi. Prvo moštvo SŠZ je v spodnji ligi zahod izgubilo srečanje s Kötschach-Mauthnom s 3,5:4,5, z enakim rezultatom pa so v spodnji ligi vzhod izgubili tudi Obirčani. Podlegli so drugemu moštvo Pošte iz Celovca. Rezultati posameznih igralcev SŠZ: Kovač (remi), Hat-

tenberger (1), Živkovič (0), A. Gallob (0), Amrusch (1), Ferm (0), Reichmann (1), B. Gallob (0).

Igralci SŠK „Obir“ pa so dosegli sledeče rezultate: Jokovič (1), H. Wolte (1), H.-Chr. Wolte (0), J. Wolte (0), Moser (remi), Pasterk (remi), Hanschou (0), Topar (remi). Drugo moštvo SŠZZ/Posojilnica-Bank Celovec pa je prepričljivo premagalo prvo ekipo Dravskih elektran iz Šentandraža v Labotski dolini s 5,5:2,5. Točkovali so: F. Rulitz, Waldhauer, Hedneik, M. Gallob, Einspieler (po 1), remiziral pa je I. Lukan.

Slovenska športna zveza, Slovensko planinsko društvo-Celovec in Slovensko prosvetno društvo „Rož“ iz Šentjakoba v Rožu

vabijo

na XV. zimski pohod

„Arihova peč“ 1993

v nedeljo, 7. marca 1993 ob 9. uri

Začetek pohoda bo pri Polancu na Čemernici (Hodnina) nad Šentjakobom v Rožu